

1. *Oxybaphus nyctagineus* (Michx.) Sweet

Kališnica nocovkovitá

Ic.: Tab. 2, p. 45

Oxybaphus nyctagineus (Michx.) Sweet Hort. Brit. ed. 1, p. 334, 1826.Bas.: *Allionia nyctaginea* Michx. Fl. Bor.-Amer., vol. 1, p. 100, 1803.Syn.: *Mirabilis nyctaginea* (Michx.) MacMill. 1892.

Trváca bylina. Koreň hl'uzovitý, hnedý až čiernohnedý, až 1 m dlhý. Byl' priama až vystúpavá, (35–)50–100 cm vysoká, hranatá, na uzloch zhrubnutá, sivohnedá, svetlo- až žltkasto zelená, často červenkastá alebo s červenými škvrnami, holá až roztrúsene žliazkato chlpatá, chlpy najmä v hornej časti v dvoch radoch. Listy protistojné, stopkaté, stopky (2–)4–15 mm dlhé; čepele vajcovité, vajcovito trojuholníkovité až srdcovité, celistvookrajové, na báze zaokrúhlené, srdcovité až uťaté, na vrchole končisté až tupé, (26–)50–80(–100)×(13–)50–65 mm veľké, na líci tmavozelené, lesklé, na rube svetlozelené, na oboch stranách holé až (vzácné) papilkaté, na okraji pritlačene krátko chlpaté. Kvety stopkaté, obojpohlavné, v bohato rozkonárenej vidlici zväzočkov; zväzočky 2–5-kveté, obalené do polovice až dvoch tretín svojej dĺžky zrastenými listeňmi, listeňový obal blanitý, 5-laločný, široko lievikovitý, 6–10(–15) mm dlhý, v čase zrelosti plodu zväčšený, bledozelený až ružovočervený, holý až husto žliazkato chlpatý, na okraji so zakrivenými, až 0,5 mm dlhými chlpmi, s výraznou žilnatinou. Kvetné stopky spočiatku priame, za plodu ovisnuté, (2,5–)5–18 mm dlhé, červenkasté, dvojradovo alebo po celom obvode pritlačene žliazkato chlpaté. Okvetie 5-početné, zvončekovité, 5–10 mm dlhé, ružové až červenopurpurové, zriedkavo biele, vnútri chlpaté; rúrka 1–2 mm dlhá. Tyčiniek 3–5, nitky dlhé, blizna čiarkovitá. Antokarp úzko obrátene vajcovitý až kyjovitý, 3,5–5×1,8–2,5 mm veľký, sivohnedý až hrdzavohnedý, výrazne rebernatý, medzi rebrami bradavičnatý, ± husto pritlačene chlpatý, za vlhka slizovatie, chlpy 0,3–0,4 mm dlhé. Semeno úzko obrátene vajcovité, asi 3 mm dlhé, žlto- až svetlohnedé.

Chromozómy: $2n = 58$, okr. 6, Leopoldov, železničná stanica (Feráková et Javorčíková, Acta Fac. Rerum Nat. Univ. Comen., Bot. 22: 119, 1974).

Biológia, pôvod. Hemikryptofyt. Kvitnutie júl–september. Autogamná, antropochórna a anemochórna rastlina. Druh pôvodný v Spojených štátoch amerických, Kanade a Mexiku, sekundárne ako agestochórny neofyt takmer v celej Európe (cf. Jehlík 1998). Rastie na rumoviskách, železničných násypoch, v prístenných priekopách, popri múroch a plotoch, v koľajiskách, vo vinohradoch, na lúkach, piesočnatých miestach v planárnom a kolínnom stupni. Maximum: 250 m n. m., okr. 14b, Žiar nad Hronom, železničná stanica (Dostálek et Jehlík 1983 PRA). Vyskytuje sa v ruderalných spoločenstvách zväzu *Onopordion*.